

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Ругало Богдан Андрійович

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ
МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 288

Taylor Alla

SOME THOUGHTS REGARDING WOMEN'S RIGHTS ADVOCACY IN ISLAMIC STATES 291

Фасій Анастасія Володимирівна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ
РОЗЛАДАМИ 293

Чернявський Марк Віталійович

АДАПТАЦІЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ООН ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ГІБРИДНІ
ЗАГРОЗИ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА 297

Чорний Інеса

ІННОВАЦІЙНІ ЮРИДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НОВИХ ВИКЛИКІВ У ПОЛЯРНИХ МОРСЬКИХ
ЗОНАХ: ЗМІЦНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО УПРАВЛІННЯ В АРКТИЦІ ТА АНТАРКТИЦІ 300

СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Кормич Борис Анатолійович

ЕКОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДЛЯ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ БАЗИС І
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗУСИЛЛЯ 304

Аверочкіна Тетяна Володимирівна

ЩОДО ПРОТИДІЇ ЗАБРУДНЕННЮ ПОВІТРЯ ВІД МОРСЬКОЇ ТА ПОРТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .. 307

Федотов Олексій Павлович, Назарко Артем Аркадійович

АВТОРИЗАЦІЯ НА ПРОВАДЖЕННЯ МИТНОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 311

Батанова Людмила Олександрівна

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ПРИ ВИРІШЕННІ МИТНИХ СПОРІВ 315

Коваль Наталія Олексіївна

ОНОВЛЕНА НАЦІОНАЛЬНА ТРАНСПОРТНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ТА РОЗВИТОК
ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ 318

Малеева Ганна Леонідівна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИННИХ
ОСІБ ЗА ЗАБРУДНЕННЯ МОРЯ 321

Сергєєв Юрій Володимирович

МОРСЬКА БЕЗПЕКА ТА ОХОРОНА ПІДВОДНИХ КАБЕЛІВ: ПЛАН ДІЙ ЄС 324

Барановська Валентина Федорівна

РЕФОРМУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ 329

Гайдаржи Роман Андрійович

ДЕЯКІ НОВІ ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ В ЧАСТИНІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МИТНОГО СКЛАДУ,
СКЛАДУ ТИМЧАСОВОГО ЗБЕРІГАННЯ 332

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакайнова Нана Мезенівна

СТАНДАРТИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СТОСОВНО АДВОКАТА 337

Косюта Михайло Васильович

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОКУРАТУРА 342

Костенко Сергій Костянтинович

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРІВ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА
ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 345

Свида Олексій Георгійович

ДОБІР КАНДИДАТІВ НА СУДДІВСЬКІ ПОСАДИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ 348

З урахуванням зазначених проблем необхідно ініціювати законодавчі зміни, спрямовані на врегулювання невизначеності в питаннях кваліфікації дисциплінарних проступків, удосконалення процедури подання дисциплінарних скарг та впровадження дієвого механізму оскарження рішень про відмову у відкритті провадження. Такі заходи сприятимуть підвищенню ефективності дисциплінарного контролю, зміцненню професійних стандартів прокурорської діяльності та посиленню суспільної довіри до органів прокуратури як інституції, що забезпечує законність та правопорядок.

Список використаних джерел:

1. Проневич О. С. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: доктринальне обґрунтування і легальне закріплення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 213-222.
2. Семененко Б. В. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів прокуратури : дис. ... д-ра філософ. : 081. Київ, 2021. 238 с.
3. Іванова Г. С. Дисциплінарний проступок як підстава відповідальності працівників прокуратури: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2016. 213 с.
4. Косюта М. В. Прокуратура України: навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2024. 448 с.
5. Інформація про практику здійснення дисциплінарного провадження стосовно прокурорів за 2023 рік. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/zvity-komisii>
6. Рішення Великої Палати Верховного Суду у справі № 990/73/23 від 14 вересня 2023 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111883930>

Ключові слова: прокурор, прокуратура, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, дисциплінарна відповідальність прокурорів, дисциплінарне провадження щодо прокурорів, дисциплінарний проступок прокурора, дисциплінарна скарга щодо прокурора, міжнародні стандарти.

Keywords: prosecutor, prosecutor's office, Qualifying and Disciplinary Commission of Prosecutors, disciplinary liability of prosecutors, disciplinary proceedings against prosecutors, disciplinary misconduct of a prosecutor, disciplinary complaint against a prosecutor, international standards.

Свида Олексій Георгійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент, адвокат*

ДОБІР КАНДИДАТІВ НА СУДДІВСЬКІ ПОСАДИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Питання проведення якісного добору серед кандидатів на суддівські посади на теперішній час набуває усе більшої актуальності. Це пов'язане насамперед із

тим, що Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККСУ) внаслідок законодавчих змін не діяла з осені 2019 року, а лише влітку 2022 року відновила свою діяльність. Така значна перерва не могла не відбитися негативно на кадровій наповненості суддівського корпусу, а незаповненість суддівських посад вкрай негативно відбивається на якості правосуддя (насамперед на дотриманні розумних строків), оскільки діючі судді змушені працювати в умовах перевантаження. Для порівняння варто навести такі дані: в апеляційному суді в Одеській області у 2015 році працювало 77 суддів, а станом на травень 2025 року працює лише 17 суддів.

Отже, ВККСУ одразу після відновлення діяльності стикнулася з нагальною потребою заповнити численні вакантні суддівські посади. Таким чином, на теперішній час ВККСУ одночасно здійснюється добір на посади суддів до місцевих та апеляційних судів, Вищого антикорупційного суду та Вищого суду з питань інтелектуальної власності, а у зв'язку із змінами 2025 року у судоустрої – на порядку денному стоїть ще й оголошення конкурсу на посади суддів до двох нових вищих спеціалізованих судів – Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду.

Таким чином постає логічне запитання, скільки часу може зайняти завершення такої кількості конкурсних процедур, зважаючи на відносно невелику кількість самих членів ВККСУ – 16 осіб. Одним з варіантів можна було б запропонувати тимчасове збільшення кількості членів самої ВККСУ, наприклад до 35 – це був би, з одного боку, найпростіший шлях і це було б закономірно, зважаючи на ту кількість конкурсів, яку саме зараз необхідно провести одночасно, і при цьому не втрачаючи якості проведення добору та уникнення формального ставлення при дослідженні особи кандидатів на суддівські посади. З іншого боку, реалізація саме такого шляху пов'язана із численними організаційними складнощами: потреба внесення змін до законодавства, проведення нового конкурсу з добору членів ВККСУ тощо. Навіть складно було б визначити саме поняття «тимчасове збільшення», оскільки пов'язане необхідністю визначення певного часу або кола обставин, а потім постало б питання, а чи є завершення тимчасового періоду підставою для звільнення т.зв. «надлишкових» членів ВККСУ.

Єдиним варіантом, на наш погляд, у такій ситуації варто розглядати оптимізацію проведення добору на посади суддів, хоча на практиці це досить важко забезпечити. Серед таких кроків, на наш погляд, доцільно максимально розподілити зусилля наявних членів ВККСУ, наприклад, аби співбесіду із кандидатом, коли інше прямо не передбачено законодавством, проводити колегією у складі трьох членів. Такий варіант здатний значно прискорити проходження найтривалішого етапу – проведення співбесід. Проста математика показує, що якщо зараз у всіх конкурсах бере участь понад 2 тис. осіб і якщо витрачати на проведення співбесіди з кожним кандидатом близько 30 хвилин, то необхідно близько 1000 годин, а це 125 днів з восьмигодинним безперервним робочим часом. При цьому також варто враховувати, що щодо кожного кандидата на посади місце-

вого чи апеляційного суду має бути висновок Громадської ради доброчесності, і тут слід пам'ятати, що її члени не отримують заробітної плати, а здійснюють свою діяльність на громадських засадах, тобто ці люди мають собі заробляти на життя десь за основним місцем роботи, а у вільний час – виконувати обов'язки члена ГРД, що також додатково вказує додаткові складнощі у завершенні конкурсних процедур з добору професійних суддів.

Іншою проблемою добору на посади суддів є необхідність конкретизації окремих вимог, що висуваються до кандидатів на суддівські посади. Зокрема, це стосується перевірки майнового стану особи. Справа в тому, що законодавцем взагалі не визначено, за який період може здійснюватися перевірка щодо особи. Наприклад, під час одного з останніх конкурсів під час співбесіди кандидату, якому вже понад сорок років, ставилися питання стосовно його доходів та витрат, і при цьому окремі питання стосувалися його студентського життя, тобто за період, з якого минуло вже більше 20 років. Отже, на порядку денному постає питання щодо обмеження на законодавчому рівні періоду, який має охоплюватися перевіркою майнового стану кандидата на посаду судді, наприклад, за останні десять років. Єдине виключення має бути лише у випадку, коли особа перебуває на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування.

Іншим питанням, на яке варто звернути увагу, це необхідність конкретизації окремих вимог, що висуваються до кандидатів на посади суддів. Зокрема, відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» не може бути призначений суддею громадянин, який «має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій із здійснення правосуддя». Справа в тому, що аналогічне положення містилось в судоустрійному законодавстві ще з 2010 року, проте і на теперішній час конкретного переліку хвороб, які б визначалися як такі, що перешкоджають здійсненню правосуддя, на теперішній час немає. Єдине, що кандидати на посади суддів мають подавати на сьогодні – це довідка № 100-2/о (документ про проходження психіатричних та наркологічних оглядів). Навряд чи лише такого документу має бути достатньо, особливо зважаючи на те, настільки значне навантаження відчують судді в процесі здійсненні професійної діяльності.

І на останок хотілось би зосередити увагу, і та положенні ч. 5 ст. 69 галузевого Закону, відповідно до якої «Не може претендувати на посаду судді особа, яку було звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним із статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності...». Справа у тому, що законодавець в цій нормі взагалі не передбачає якихось строків давності, ні п'ять, ні десять, ні двадцять років, тобто особі взагалі у цьому випадку не залишається «права на помилку». Більш того, норма сконструйована таким чином, що якщо особа перебувала на посаді судді та була звільнена у зв'язку з набранням обвинувального вироку щодо неї (не має значення, по якій статті КК України була засуджена), то така особа в житті взага-

лі не має вже права претендувати в майбутньому на посаду судді. Але ж якщо особа, яка не перебувала на суддівській посаді, була засуджена, то після зняття чи погашення судимості цілком може потенційно претендувати на суддівську посаду, оскільки законодавчої заборони для неї немає.

І якщо з ситуацією, коли колишній суддя, засуджений за вчинення кримінального правопорушення та звільнений у зв'язку із цим з посади, і в подальшому не може претендувати на суддівську посаду, можна хоч частково погодитися, проте із абсолютною та безстроковою заборонаю в майбутньому знов стати суддею особам, які були звільнені «за вчинення істотного дисциплінарного проступку» погодитися неможливо. Кримінальне законодавство передбачає зняття негативних наслідків для особи навіть за вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів, проте судоустрій ним законодавством не встановлюються т.зв. строки давності за вчинення «істотного дисциплінарного проступку». Вважаємо, що така невідповідність в майбутньому має бути усунута шляхом встановлення таким особам обмеження на участь у конкурсних процедурах, наприклад, протягом десяти років.

Ключові слова: Вища кваліфікаційна комісія суддів України, суддя, правовий статус судді, вимоги до кандидатів, кандидат на посаду судді, конкурсний добір.

Keywords: High Qualification Commission of Judges of Ukraine, judge, legal status of a judge, requirements for candidates, candidate for the position of judge, competitive selection.

Кісліцина Ірина Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук*

УЧАСТЬ ПРОКУРОРА В УКЛАДЕННІ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Інститут угод про визнання винуватості є одним із ключових механізмів спрощення кримінального провадження, що активно впроваджується в Україні. Водночас саме участь прокурора в укладенні таких угод викликає низку питань як організаційного, так і етичного характеру, з огляду на необхідність забезпечення балансу між інтересами держави та правами підозрюваного чи обвинуваченого.

Зростання кількості кримінальних проваджень, в яких мають місце угоди про визнання винуватості, актуалізує потребу в аналізі ролі прокурора у цьому процесі, адже від його дій залежить не лише законність, але й справедливість досягнутих домовленостей. Особливої уваги потребує запобігання зловживан-